

Ny medaljör

Att upptäcka sin hembygd

När jag 1952 tillträdde tjänsten som folk-skollärare och kantor i Låssa församling i den nybildade storkommunen Upplands-Bro trodde jag väl knappast att jag skulle sitta kvar på samma tjänst ända till pensionen. Men det gjorde jag, hur kunde det komma sig? Skolformen var den riktigt gamla med 25 elever uppdelade på fyra årskurser. Vad var det för plats jag kommit till? Vad betydde egentligen namnet? Att det var en otroligt vacker bygd kan inte vara enda förklaringen. Kanske var det de många fornminnena. Den stora kultplatsen vid Rösaring lärde jag känna redan inom en vecka. Särskilt intressant blev den, när jag fick årsboken Uppland 1956 i min hand och kunde läsa om Trojeborgarna och fann att här hade vi den största sorten av labyrint.

En rad omständigheter gjorde att jag kom att ägna många decennier åt min nya hembygds historia. Till att börja med upptäckte jag att berättandet i alla former var ett bra pedagogiskt medel i skolan. Jag förbättrade systematiskt mina kunskaper i den svenska historien och

började söka efter bygdens rötter med hjälp av gamla ordsbor. Jag har fortfarande kvar en bandinspelning från 50-talet där barnen av en ordsbo fick veta hur skolans liv gestaltade sig vid sekelskiftet 1900.

Mina studier ledde fram till en lärarhandledning i bygdens historia, där jag presenterade kommunen som en centralort under forntid och medeltid med Uppsala, Sigtuna och Birka strax utanför våra gränser och två stora vattenvägar på bägge sidorna som en del av Mälaren.

År 1968 inträffade något av stor betydelse för min kommande hembygdsverksamhet. Då utsågs jag till Riksantikvarieämbetets lokalombud och ungefär samtidigt blev jag kommunens första kulturnämndsordförande. Det betydde att jag fick hela kommunen som arbetsområde. Med tre hembygdsföreningar som bas ledde jag vandringar och utfärder och gjorde bandade intervjuer med ordsbor och lärde mig ständigt mer om bygden. Än mer lärde jag mig när Herman Svenngård donerade hela sin

stora hembygdssamling till kulturnämnden/kommunen. Jag var i många år ensam om att studera hans böcker och historiska handlingar, som omfattar bortåt 80 hyllmeter.

Det kan låta underligt när jag påstår att musiken kommit spelat en väsentlig roll för mina hembygdsstudier. Från 70-talets början var jag emellertid verksam i kommunens musiksällskap. Vi fann att folk strömmade till våra musikstunder, när vi började förlägga dem till herrgårdar och slott, vars historia blev ett stående inslag. Cirka 25 konserter av detta slag har jag arrangerat. Dessutom har vi besökt alla större fornminnesplatser både en och flera gånger med musik av blåsorkester, ensembler och sånggrupper. Ångbåtsresor med musik längs kommunens kuster och till andra platser i Mälaren har alltid haft ett stort inslag av historia.

För statliga pengar genomfördes under tre år det s.k. hembygdsprojektet, där huvuduppgiften var att försöka ge de många inflyttade en ny hembygd. Där hade jag en intressant uppgift, dels som konsult åt anställda kulturarbetare, dels som guide och föredragshållare. De förvärvade kunskaperna resulterade i en detaljrik kulturhistorik karta för kommunens räkning liksom dess officiella hembygdsbok. Ett krönikespel kring Almarestäkets historia såg också dagens ljus. Kunskaperna håller jag ständigt vid liv genom guidade bussurer och andra former av utfärder. Vid det här laget har det

blivit många hundra och ingen avmattning i sådana uppdrag kan jag märka.

Sedan 1987 har min verksamhets kanaliserats till vårt lokalhistoriska forskningsinstitut, som jag sedan pensionering 1992 ägnar det mesta av min tid.

Hembygdsarbetet stimuleras av den kraftiga datorisering som vi utvecklat – och utvecklar – i forskningsinstitutet. Materialet har sedan 1983 samlats i 30-talet databaser och i flera böcker, som numera görs utan anlitan av tryckeri, eftersom vi skriver ut varje exemplar på våra laserskrivare. Mycket betydelsefullt för hembygdsarbetet är också vår hemsida på internet. Den utökas ständigt med nya fakta kring vår lokala historia.

Till bilden hör också arkeologin. När man deltar i arkeologiska undersökningar får man så småningom upp blicken för vad som kan dölja sig i marken. Mellansveriges största halvågssystem hör till mina erövringar liksom en tidigare okänd fornminnestyp i form av en 4000 år gammal vallanläggning med tillhörande vallgrav nedanför en fornborg, troligen en kultplats från stenåldern.

Jag känner mig i allra högsta grad privilegierad som får verka i en bygd med så rik historia. Arbetet går lätt, när man inte behöver leta efter objekt, de snarast ramlar över en. Hade jag varit verksam i en annan bygd hade jag aldrig kunna få den fina medaljen

Hembygd ger trygghet.

Börje Sandén